

K čemu pravda osvobozuje – si dnes připomeneme spolu se svědkem pravdy Janem Palachem. Vzhledem k jeho duchovním kořenům ho zcela jistě můžeme vidět jako člověka, jehož vysvobodil k jeho činu Kristus. Postavíme-li Kristovo slovo o pravdě, která osvobozuje, do světla Palachova činu, **co se nám ukáže** – jako poselství pro nás samé?

Především Pravda vysvobozuje k tomu, postavit se proti snadnosti lži. Výslovný Palachův požadavek zněl „*Okamžitě zrušení cenzury a Zákaz rozšiřování tzv. Zpráv.*“ Palach se jako svědek odpovědný Pravdě postavil proti mocensky prosazovanému překrucování pravdy o událostech i lidech sklonku r. 68 – a proti lhaní, jímž okupační věstník *Zprávy* manipuloval společností.

My hledáme pravdu v době bez cenzury, ve svobodném prostoru, který ovšem překrucování a lež (a lidé, kteří na nich vydělávají) dokážou obsazovat s velikou vynalézavostí. Fámy, polopravdy, falešné popluchy se staly až příliš běžnou součástí našeho pospolitého života. Jedna přebíjí druhou – natolik, že člověk by nejraději rezignoval na to, pátrat, jak se které události seběhly.

Okupačnímu, resp. kolaborantskému plátku z let po srpnu 68 – zvanému pokrytecky *Zprávy* – příliš lidí nevěřilo, nebo si o nich mysleli své. Dnes podobně lživě pojmenovanému plátku *Parlamentní listy* (s parlamentem nemá nic společného) s podobně lživým, překrouceným a nenávisným obsahem věří téměř třetina společnosti. Pravda nás osvobozuje k tomu, že přece má cenu hledat, co se kolem děje, co kdo řekl či neřekl. Podle jakých informací orientovat svůj život, která „sdělovadla“ se nás snaží hlavně oblnout a která informovat. Jde to – a možná je to snadnější, než si ve své rezignovanosti myslíme.

Pravda vysvobozuje – od nihilismu. Od toho červa sobectví, hluboko zažraného v každém z nás, který nám v rozhodujících chvílích našeptává: Nic nemá takovou cenu, aby se pro to člověk cele, beze zbytku nasadil. Nauč se plout s dobou, pokud možno elegantně. Vždyť každý ideál dřív či později zklame. Zaměřit se na službu druhým, neřkuli ideály spravedlnosti se ukáže jako trestuhodná naivita. Jestli se pro něco nasadit, tak pro to, jak neúčinněji prosadit vlastní zájmy.

Pravda, jejíž osvobodivou moc vyhledává Kristus a jíž se v tomto smyslu dal do služby Jan Palach, umožňuje svádění tohoto červa překonat. Pojmenovat ho a nedat na něj. Vylézt z ulity, v níž nás chtěl uzavřít. Vykročit – vstříc těm, jejichž lidskost je ponižována, jejichž zápasy jsou vysmívány. A najít sebe sama – a ukotvenost svého žití – právě v této soucitnosti, v tomto vykročení, otevřenosti.

To že nic nemá cenu, aby se pro to člověk nasadil, souvisí mj. s prožitkem a zkušeností bezmoci. „Naše národy se ocitly na pokraji beznaděje,“ napsal Palach v průvodním dopise. Přelom let 68/69 byl dobou, kdy opěvovaní vůdcové Pražského jara začali dělat ústupky a šířit obavy, že

nebudeme-li dostatečně „realističtí“, nevzdá-li se – především mladá generace – aktivity, jež se předtím probudila, bude to ještě horší. Zklamání z nenaplněných ideálů – a ještě víc z toho, že postavy, které jsou obestřeny až jakýmsi mesiánskou svatozáří, nenaplnily naše očekávání, a následná frustrace, jež nám potvrzuje, že ten červ hluboko uložený má vlastně pravdu, – to se v téhle společnosti vynořuje od doby, co se ustavila.

Pravda z této bezmoci vysvobozuje. A Palach tu svítí jako svědek, který se v určité chvíli důvěře v pravdu cele odevzdal. Tíhu okolo rostoucí beznaděje vzal na sebe – za druhé, aby ostatní našli v sobě sílu a naději z bludného kruhu bezmoci a zklamanosti vykročit.

Když Kristus mluví o tom, jakým způsobem se v jeho příběhu Pravda dostává ke slovu, připomene jako rozhodující svůj kříž: *Když povýšíte Syna člověka – tedy když završení jeho příběhu a jeho služby budete vidět v jeho kříži – tehdy poznáte, že "já jsem" s vámi jako pravda, která vysvobozuje.* U Ukřižovaného se učíme: Pravda, která člověka vysvobozuje a dává jeho životnímu usilování lidský rozměr, ta se neprosazuje násilím. Ba dokonce můžeme říci, že pravda vysvobozuje od touhy prosadit se násilím, přemoci druhé, vnutit jim autoritativně, direktivně svůj názor.

Právě tváří tvář okupaci r. '68 objevili mnozí osvobodivý rozměr nenásilného zápasu o udržení svobody, o zachování prostoru pro vzpřímené nepokřivené lidství. Jan Palach se tomuto zápasu dal do služby. Odtud jeho rozhodnutí k oběti. Nebylo to rozhodnutí fanatika. Byl to výsledek duchovní otevřenosti, zápasu o odpovědnost za poznanou pravdu. Ochota k oběti tu je výrazem **ochoty k riziku bezbrannosti**. Vstoupil tak cele do tradice zápasu o pravdu, jíž se člověk rozhodne v určité chvíli rozhodne cele vydat. Aby ji nepokřivil vlastní polovičatostí, kompromisy, popíráním či zlehčováním dosavadních postojů – a neznemožnil ani násilím či zneužitím moci.

Násilnické prosazování vlastních cílů je přitom ovzduší, jež už několik let dýcháme čím dál intenzivněji. Jsou to zplodiny negativních kampaní, při nichž se na protivníka nakydá co nejvíc špíny. Ale ještě nebezpečnější jsou nálepky, které dostávají lidé různým způsobem slabí, nezaštitění. Ti, kdo potřebují zastání, přijetí, vstřícnou podanou ruku, ztrácejí díky nálepkám jako „čmoudí“ v očích druhých lidskou tvář a stávají se obtížným hmyzem, na nějž přece máme prostředky. A možná nejnebezpečnější zplodinou je agresivita, s níž se v posledních letech představitelé této země a jejich nohsledi pouštějí právě do těch, kdo lidskou tvář potřebných vidí, pomocnou ruku podávají a potřebných a posmívaných se zastávají.

Pravda nás tu osvobozuje k tomu, neoplácet stejnou mincí. Nehledat slogany, jimiž naše odpůrce zadupeme do země ještě účinněji. Sloužit – s nadějí – že tato služba přinese dobré ovoce, i když ho sami hned neochutnáme.

Může se zdát, že v lednu 1969 Jan Palach ničeho nedosáhl. Národ se cítil hluboce pohnut jeho obětí, aby už o dva roky později z 90 a více% volil normalizační kandidátku.

Ano, emoce – dojetí, smutek, rozhořčení i chvilkové odhodlání – vydrží ve všednodenním provozu málokdy. A starost o rodinu, kariéru, děti či o udržení církevního provozu sílu těch emocí dokážou nahradit a vymazat. Ale přeci zůstalo cosi zaseto i v normalizační společnosti. A jako zrno, které musí zemřít, aby vydalo úrodu – třeba i třicetnásobnou, 60 či 100 násobnou – se v lednu o 20 let později objevily tisícíhlavé zástupy – hlásící se k Palachovu odkazu. Zástupy lidí, kteří začali odhazovat masky lži, ať už vnucené či dobrovolně přijaté. A tento proud pokračoval až k listopadovému převratu, jehož nenásilná podoba je bezesporu i ovocem étosu Palachovy oběti. Nebudeme bolševiky všeset na kandelábry (jako jsme to dělali s Němci po válce), protože nejsme jako oni. Že si toho dnes považuje málokdo – a že nemálo z oněch ušetřených si rychle nachystalo úspěšnou kariéru v nových poměrech – to samotný nenásilný étos nijak nezpochybňuje.

Tak nás pravda vede po cestě z otroctví ke svobodě.

Dává životu svobodu – tím, že mu dává kvalitu. Možnost trvalého, uceleného nasměrování. A když dnes svobodu – tu vnější – máme, vysvobozuje pravda i samu svobodu: Vysvobozuje ji ze zajetí těmi, kdo prosazují jen vlastní zájmy – válcují slabší – a některým tu svobodu znechutí tak, že nakonec začnou pošilhávat po vládě makající pevné ruky či něčem ještě horším.

Když o pravdě mluvil Ježíš, nepředstavoval ji sobě ani nám jako kdovíjakou velikánskou konstrukci, stavbu, kde do sebe všechno krásně a přesvědčivě zapadá. Spíš myslel na příběh, někdy docela zašmodrchaný, na tenkou nit Božího vysvobozování, obnovy lidství, šancí pro každého. Ta nitka může být tenká, někdy zašmodrchaná, ale není nicotná. Má budoucnost. Proto stojí za to se na ni ptát. Držet se jí – a v neposlední řadě navazovat na ty, kdo obstáli i uprostřed velkého zašmodrchání.

Amen

J 8,32 Sal 20.1.2019

Píseň 209,1

In: Jméno si učinil podivuhodnými skutky svými - milostivý a milosrdný Hospodin. Skutkové rukou jeho pravda a soud, a nepohnutelní všichni rozkazové jeho. Vykoupení poslav lidu svému, přikázal na věky smlouvu svou; svaté a hrozné jest jméno jeho.

Píseň 111

Modlitba

Pozvalš' nás, abychom slavili tvé dílo Pane. A vždycky znova zjišťujeme, že to úplně nedokážeme. Chtěli bychom oslavovat to, co je nám ku prospěchu, čemu rozumíme, co odpovídá pohodlným a zažitým představám. Teď máme zas sledovat kus tvého příběhu - a zveš nás, abychom ho sledovali s pokorou, údivem, bázni. Prosíme, připomeň nám tedy, proč stojí za to věřit právě tobě. Připomeň nám svědky, kteří o porozumění i věrnost tobě zápasili s opravdovostí. A připomeň, že i pro nás platí zaslíbení darů Kristových i toho Ducha, který se stává silou naděje i věrnosti. Amen

1. čtení: Jan 8,28-36

Píseň 259

kázání

Píseň 383

Ohlášení

Přímluvy - Kyrie

Jsi zdrojem pravdy. Inspiruj – nepodléhat pohodlnosti – stát za svým, kde je to třeba – zastávat se lidí pomlouvaných a veřejně osočovaných. *Kyrie eleison*

Dáváš životu smysl i cíl. Vysvobozuj ze spoutanosti každodenními zájmy, abychom neusilovali jen o bohatství – neprosazovali se na úkor druhých. Dávej sílu stavět se aroganci moci, když na ni narazíme. *Kyrie eleison*

Tvá pravda nese a drží. Prosíme za lidi křehkých osudů – soužené nemocí – nezájmem druhých – neúspěchy a pochybnostmi o vlastním životě. Dávej moudrost spolunést tíži jejich otázek a střežit je jako bratry a sestry. *Kyrie eleison*

Tvá pravda osvobozuje. Prosíme za lidi spoutané strachem, za ty, jež strach naplňuje úzkostí i nenávistí. Za lidi, kteří propadli nezřízenému konzumu čehokoli. Kteří vyprazdňují své lidství v touze jen se bavit. *Kyrie eleison*

Osvobozuješ k lásce a pokoji. Prosíme za spravedlnost pro lidi ožebračované a místa postižená nenávistí a kořistnictvím. A prosíme za církev – ať se stává místem, kde lidé mohou prožívat vysvobození – pokoj – a rozsévat ho dál. *Kyrie eleison*

Otče náš

Poslání Ga 5 (povolání ke svobodě)

Požehnání

Pokoj zanechávám vám, pokoj můj dávám vám; ne jako svět dává, já dávám vám. Nermuť se srdce vaše, ani nestrachuj. Amen

Píseň Sv 344 Tvá svoboda